

Rakennustietosäätiö RTS
Kari Laine
PL 1004
00101 Helsinki
kari.laine@rakennustieto.fi

Suomen Arkkitehtiliiton lausunto RT-, SIT- ja KH-ohje-ehdotuksesta Turvallinen asuminen RTS 15:6

VIITE: Lausuntopyyntö 20.4.2015, RTS 15:6

Rakennustietosäätiö on pyytänyt lausuntoa turvallista asumista käsittelevästä RT-, SIT- ja KH-ohje-ehdotuksesta. Ohjeessa on pyritty antamaan perustietoa ja käytännön esimerkkejä asuinympäristön ja asuntojen turvallisuuden parantamisesta kaavoittajille, asuntosuunnittelijoille ja -rakennuttajille, urakoitsijoille ja kertarakentajille. Tavoitteena on ollut, että ohje soveltuu myös asukkaiden omaehtoiseen turvallisuuden parantamiseen tarkoituksena lisätä kaikkien asumispalvelujen käyttäjien turvallisuusmyönteisyyttä. Arkkitehtiliitto on perehtynyt aineistoon ja toteaa siitä seuraavaa.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa ja yritysten toimintakulttuurissa turvallisuus on noussut viime vuosina entistä voimakkaammin esiin. On hyvä asia, että turvallisuuden korostamisella on pystytty muuttamaan asenteita ja vähentämään teollisuuden työpaikkaonnettomuuksia. Lausunnolla oleva ohje-ehdotus pyrkii tuomaan saman ajattelutavan sellaisenaan asuinympäristöön. Turvallisuusanalyysissä kartoitetaan uhat, arvioidaan niiden todennäköisyys, määritellään riskit ja lopuksi tutkitaan kuinka niitä voidaan välttää ja paljonko se maksaa. Toimintakaaviona esitetynä analyysiprosessi kuulostaa varsin mekaaniselta ja irralliselta, jopa päälle liimatulta. Suunnittelijalle turvallisuuden huomioiminen on itsestään selvä ja olennainen osa asuinalueiden ja asuntojen suunnitteluprosessia. Turvallisuusnäkökulma on aina sisäänrakennettuna suunnitteluprosessissa. Ohje-ehdotuksesta jää mielikuva, että ensin suunnitellaan ja sitten vasta mietitään, mitä pitää muuttaa, jotta ympäristö olisi turvallinen. Tämä johtuu varmaankin siitä, että ohjeen esittelemä ajattelu- ja toimintatapa on siirretty sellaisenaan teollisuudesta asumiseen.

Ohje-ehdotus herättää myös kysymyksen, olemmeko sanomassa hyvästit avoimelle pohjoismaiselle yhteiskunnalle ja menossa kohti amerikkalaisia suljettuja ja aidattuja asuinalueita. Ohje-ehdotuksen alussa tulisi olla käyttäytymistieteisiin pohjautuvaa pohdintaa siitä, miten vältettäisiin ylivarustautumisen tarve. Esimerkiksi VTT:lla on julkaisu ”Turvalliset kaupunkiympäristöt - Rakenteelliset taustat, asukkaiden kokemukset ja arjen turvallisuusratkaisut”, jonka alussa käsitellään alueen sosioekonomista rakennetta ja sen vaikutusta ”turvallisuusvarustautumiseen” sekä keinoja estää tällaista varustautumistarvetta (ao. julkaisun luku 4).

Ohje-ehdotuksen lopussa (s.14) esitetty tarkistuslista voi olla esimerkiksi urakoitsijalle ja etenkin kertarakentajalle tarpeellinen. Siinä on kuitenkin muutamia epäselviä kohtia, jotka vaativat tarkennusta

siitä, miten ne liittyvät turvallisuuteen:

Alueen aikaisempi käyttö ja historia on selvitetty; Liittyykö maanperän saastumiseen? Jos näin, niin kannattaisi viitata siihen suoraan.

Alueen kaavoitus ja muutokset tulevaisuudessa on selvitetty; Miten tämä liittyy turvallisuuteen? Onko takana ajatus esimerkiksi tielinjauksista? Kannattaa avata, mitä pitää selvittää. Alueen kaavoitus kannattaa aina selvittää (ja pitääkin) jos aikoo jotain rakentaa!

Alue on mitoitettu toimivaksi ja soveltuvaksi eri käyttötarkoituksiin; Mihin tällä viitataan? Avattava, mihin käyttötarkoituksiin ja minkälaiseen toimivuuteen viitataan. Asumiseen?

Lähiympäristön erityispiirteet ja historia on selvitetty; Tämäkin avattava, miksi erityispiirteet ja historia liittyy turvallisuuteen.

Useita em. kohtia on käsitelty jo silloin, kun aluetta on kaavoitettu. Silloin on pyritty määrittämään asumiselle siihen soveltuvat alueet, joten nämä kohdat listassa tuntuvat tarpeettomilta.

Tarkistuslistassa on myös maininta ”Vuodenaikojen ja sääolosuhteiden aiheuttamat muutokset ympäristössä on otettu huomioon”, mutta tekstistä puuttuu pohdinta erityistilanteista, joita ilmastonmuutoksen edetessä tulee yhä enemmän. Miten toimivat kaikki tekniset järjestelmät silloin, kun sähköä ei ole useaan päivään? Miten hoidetaan tulvasuojaus ja varalämmönlähde? Ohjeessa tulee ainakin olla maininta siitä, millaisia uhkia ilmastonmuutos voi tuoda mukanaan.

Myös turvallisuusasioissa pitää ottaa huomioon ekologisuus. Tarvitaanko tosiaan esimerkiksi energiaa vievää pihateiden sulatusta? (kuva sivulla 5) Eikö normaalikohteissa hiekotus riitä? Erityisryhmien (vanhukset ym.) kohteissa tai mäkisellä alueella sulatus voi olla perusteltua.

Ohje-ehdotuksessa (s.5) ohjeistetaan eriyttämään eri liikennemuodot toisistaan. Uusimpien selvitysten mukaan ns. ”shared space” ja pihakaturatkaisut voivat olla asuinalueilla yhtä turvallisia ja jopa turvallisempia kuin eriyttämiseen perustuvat ratkaisut. Ne muun muassa hidastavat ajonopeuksia. Lisätietoa aiheesta löytyy esimerkiksi sivuilta www.turvallinenkaupunki.fi, jossa yhteistyötahoina mm. Aalto-yliopisto ja ympäristöministeriö. Myös muulta netistä löytyy esimerkiksi hakusanoilla ”shared space” tai ”liikennemuotojen erottelu” tietoa aiheesta.

Helsingissä 15.5.2015

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry
Rakennussuunnittelutoimikunnan puolesta

Heini Korpelainen,
rakennussuunnittelutoimikunnan sihteeri